

Masarykův onkologický ústav
Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
Ústavní lékárna

Návod pro efektivní dekontaminaci pracovišť s cytotoxickými léčivými

Souhrn doporučení

PROJEKT 2B06171 (CYTO):

Výzkum profesní zátěže zdravotnických pracovníků nakládajících s cytotoxickými léčivými v chronických prahových a podprahových expozicích

Návod vypracoval: Mgr. Pavel Odráška
Pracoviště: Ústavní lékárna
Masarykův onkologický ústav
Žlutý kopec 7
656 53 Brno

Datum zpracování: 22.3.2011

1. Úvodní ustanovení

Tento návod vychází z existujících směrnic pro správnou manipulaci s cytotoxickými léčivými (CL) a z výstupů aktivit realizovaných v rámci řešení projektu CYTO. Jeho účelem je poskytnout zdravotnickým zařízením souhrn zásad pro provádění pravidelné dekontaminace pracoviště v rámci rutinního úklidu a pro provádění likvidace havárií spojených s únikem CL do volného pracovního prostředí.

2. Rutinní provádění dekontaminace

2.1. Účel použití

Uvedené zásady se týkají výlučně odstraňování CL. Pro zajištění všech hygienických požadavků, které jsou kladeny na zdravotnická zařízení, je nutné řídit se adekvátními předpisy, zejména dokumentem „Zásady hygienického režimu a jejich uplatňování v zařízeních lékárenské péče“ vydaným ve Věstníku SÚKL č. 12/1999.

2.2. Požadavky na pracoviště

1. Vybavení pracovišť s CL musí být omyvatelné. Rohožky by měly umožňovat snadnou údržbu praním nebo mácháním nebo by měli být překryty hadrem, který tuto podmínku splňuje. Jiné povrchy jako například koberce a ubrusy nejsou přípustné.

2.3. Zásady pro správnou sanitaci pracovišť s CL

1. Vzhledem ke kontinuálnímu charakteru vstupu CL do pracovního prostředí, ke kterému dochází nepozorovaně a nahodile, je nutné provádět pravidelnou dekontaminaci.
2. Vzhledem ke strukturální rozmanitosti cytotoxických léčiv jsou pro jejich dekontaminaci doporučovány procesy založené na mechanickém odstraňování látek z povrchu za pomoci přípravků s obsahem detergentu (přípravky s nejširším spektrem účinnosti).
3. Chemickou dekontaminaci nelze v současné době doporučit, prozatím nejsou k dispozici žádné ucelené informace o účinnosti dostupných přípravků a chemických činidel při degradaci cytotoxických léčiv na biologicky neaktivní (netoxické) sloučeniny.
4. Roztoky pro povrchovou dekontaminaci se připravují pečlivým odměřením (odvážením) dávek příslušného čisticího prostředku (detergentu) a vody podle údajů výrobce a to co nejkratší dobu před použitím.

5. Úklid ploch vyhrazených na pracovišti výhradně pro práci s CL je vhodné zařadit až na samý závěr pravidelné dekontaminace pracoviště. Tímto opatřením se předejde distribuci kontaminace z izolátoru do ostatních míst přípravnou pomocí kontaminovaných sanitačních roztoků a na rukou osob provádějících dekontaminací. Zároveň se také sníží i doba možného působení CL na uklízející osoby.

2.4. Rámcový rozsah a četnost dekontaminace na pracovištích s CL

1. Podlahy všech místností včetně chodeb a spojovacích komunikací se uklízejí denně.
2. Nábytek lakovaný a kovový (včetně dveří, oken a obkladů stěn) se omývá 1x týdně.
3. Zvláště exponovaná místa (pracovní plochy) se omývají nebo otírají denně.
4. Kliky dveří a vodovodní kohoutky se omývají denně.
5. Chladničky a mrazničky se dekontaminují 1x za 14 dní po odmražení.
6. Úklidové a mycí prostředky včetně úklidových nádob se po provedení úklidu dobře vymáchají v čerstvém roztoku čistícího prostředku a pak se usuší (nejsou-li použity jednorázové prostředky)

3. Likvidace havárií spojených s únikem CL do prostředí

3.1. Účel použití

Následující postup se věnuje likvidaci volně se vyskytujících CL (roztoku nebo lyofilizátu), k jejichž uvolnění došlo následkem rozbití nebo protržení uzavřeného primárního obalu CL. Tento postup lze použít též pro likvidaci rozlitých tělních tekutin pacientů s prodělanou chemoterapií (moč, stolice, krev) za podmínky, že je tento postup doplněn o finální dezinfekci kontaminovaného místa pomocí adekvátního dezinfekčního prostředku.

Nasákové materiály (lůžkoviny, prádlo, oděvy) kontaminované CL jsou likvidovány jako nebezpečný odpad. V případě kontaminace těchto předmětů exkrety onkologických pacientů se u těchto materiálů postupuje obdobným způsobem jako u ostatního prádla z onkologických oddělení.

3.2. Požadavky na pracoviště

1. Vybavenost pohotovostní soupravou pro likvidaci havárií s únikem CL.

3.3. Minimální požadavky na obsah pohotovostní soupravy

1. Instrukce pro likvidaci havárie (zatavená do plastové fólie)
2. Jednorázové nitrilové či latexové rukavice (min. 2 páry)
3. Respirátor
4. Ochranné brýle
5. Utěrky ze savého materiálu, nejlépe jednostranně nasákavé (Molinea), přes které tekutiny neprosáknou (min. 3ks)
6. Jednorázový ochranný oblek (kombinéza) z nesmáčivého materiálu, s dlouhými rukávy a s manžetami
7. Návleky na boty
8. Pinzeta, lopatka a špachtle
9. Silnostěnné plastové pytle na odpad (min. 2ks)
10. Nádoba s detergentem
11. Výstražná páska či výstražné znamení pro vyznačení místa havárie
12. Hadr na podlahu

3.4. Postup likvidace

1. Zkontrolujte, zda nedošlo ke kontaminaci přítomných osob CL. Při zasažení pracovníků postupujte dle kapitoly 3.5.
2. Zamezte rozšiřování kontaminace. Vyčkejte několik vteřin v klidu a umožněte vzniklému aerosolu, aby se usadil.
3. Na místo havárie upozorněte ostatní pracovníky a zajistěte jejich evakuaci z tohoto místa (ideálně z dané místnosti). Za účelem minimalizace rozšiřování kontaminace zamezte pohybu dalších osob v tomto místě.
4. Přineste soupravu pro likvidaci havárie a otevřete ji.
5. Oblečte ochranné pomůcky přítomné v soupravě (oblek, návleky, respirátor, brýle, 2 páry rukavic).
6. V případě úniku lyofilizátu přikryjte kontaminované místo savou utěrkou navlhčenou detergentem. V případě úniku roztoku vysušte kontaminované místo dostatečným množstvím savých utěrek.
7. Střepy odstraňujte pomocí pinzety či špachtle a lopatky.
8. Místo havárie omyjte připraveným roztokem detergentu (opakujte nejméně třikrát).
9. Veškerý použitý materiál a ochranné pomůcky uložte do pytle na odpad.
10. Použité pytle s odpadem uložte do kontejneru na nebezpečný odpad.
11. Po likvidaci havárie si řádně umyjte ruce, případně každou část těla, která byla během práce exponována CL.

Masarykův onkologický ústav
Žlutý kopec 7, 656 53 Brno
Ústavní lékárna

12. Událost dokumentujte záznamem o mimořádné události, případně záznamem o úrazu.
13. Pracoviště vybavte novou pohotovostní soupravou.

3.5. Postup ošetření osob exponovaných cytotoxickými léčivy

1. Při dermální expozici omývejte postižené místo vodou a mýdlem po dobu alespoň 5 minut.
2. Oči zasažené cytotoxickými léčivy vymývejte fyziologickým roztokem po dobu 10-15 minut.
3. Expozici ohlaste ošetřujícímu lékaři a vedoucímu pracoviště.
4. Kontaminovaný pracovní oděv doporučujeme likvidovat jako nebezpečný odpad.